

dia egiten zuelako. Gero ibilgailu militarrek agertu ziren, kamioi berde eta marroiak, ilara luzeetan, kontrako norabidean: Kievetik Txernobylera. Kamioien atzeko aldean eserita, soldaduak zeuden. Buzoak jantzita zeuzkaten, arnasa hartzeko maskarak, eskularruak. Estralurtarrak ematen zuten. Eta han genbiltzan gu, herriko umeak, bizikletaz, bainujantziekin, ia biluzik, soldadu estralurtar haiek pasatzen ikusten. Inork ez zigun oharrik eman.

Informazio faltaren erruz, milaka pertsona erradiazioaren eraginpean egon ziren katastrofearen ondorengo lehen egun haietan.

–Ez zuten istripuaren lotsa aitortu nahi, ez zituzten sistemaren akatsak agerian utzi nahi, eta horregatik ez ziguten inolako informaziorik eman –dio Svietak, haserre–. Erradiazioaren azpian egon ginen, babesik gabe, ez zigutelako inolako berririk eman.

Agintari sobietarrek hondamendia ezkutatu zuten. Katastrofearen lehenengo alarma bi egun geroago piztu zen, Suedian, Txernobyldik 1.100 kilometrorara. Suediako zentral nuklear bateko teknikariek erradiazio maila altuak neurtu zituzten. Euren ihes bat zela baztertu zutenean, kalkuluak egin zituzten eta Sobiet Batasuneko mendebaldetik hodei erradiaktibo bat zetorrela jakinarazi zuten. Europa osoan zabaltzen ari zen hodei hura.

Biharamunean, apirilaren 29an, leherketa gertatu eta hiru egunera, nazioarteko prentsa notiziak argitaratzen hasi zen. Eta Sobietar Batasuneko komunikabideek ere zerbait esan behar izan zuten. Egun horretan, “Ukraina Sobietarra” egunkariaren azalean, txirrindularitza lasterketa baten argazkia agertu zen. Eta bere gainean, ohar oso labur bat. Honako azalpen hauek ematen zituen: istripu bat gertatu da Txernobyldi zentrallean, errektore batek arazoak izan ditu, neurriak hartu dira kalteak arintzeko, biktimak laguntza jasotzen ari dira, Gobernuak agintariei batzorde bat osatu dute. Eta horixe izan zen guztia, lerro gutxi batzuk. Hiritarrei ez zieten inolako informaziorik eman erradiazioaren arriskuak saihesteke, ezta osasuna zaintzeko aholkurik ere. Ez zituzten iodo pilulak banatu nahi izan, tiroideko minbiziaren kontra oso babes egokia direnak, ez omen zutelako panikorik piztu nahi.

Maiatzaren Lehena festa handia zen Sobietar Batasunean. Kieven desfile jendetsua antolatzen zuten urtero. Istripua gertatu zenean, oso egun gutxi falta ziren eta agintariei ez zuten jaia hondatu

Ezkerreko orrialdean haur batzuk Eremu Debekatutik gertu dagoen Oraneko eskola atarian. Goiko argazkian, Svietia Volotxai. Txernobyldi istripua gertatu zenean 13 urte zituen eta zentralaren alboan bizi zen. Orain arazoak dituzten haurrekin lan egiten du eskola horretan. Santi YANIZ - Ander IZAGIRRE

nahi. Normaltasun osoz ospatu zuten desfilea, jendetza zegoen kaleetan, erradiazioaren azpian, eta hainbat lekukok gogoan dute tribuna nagusian agintarien seme-alabak ere bazeudela, beroki luze eta txanoekin jantzita. Udaberri bero hartan deigarria egin zitzaien.

GOMENDIOAK IRAKASLEEN ESKUTIK

Istripuaren ondorengo hirugarren edo laugarren egunean, lehenengo gomendioak jaso zituzten Oranen, zentraletik 35 kilometrorara zegoen herrixkan, Svietak dioenez.

–Eskolako irakasleek esan ziguten arropa luzea jantzi behar genuela, ez ginela kolean egon behar jolasean, etxean sartu eta ate eta leiho guztiak ondo itxita eduki behar genituela... Zurrumurruak besterik ez genituen jasotzen, oso nahasia eta kezagarria zen dena.

Hurrengo asteetan, prentsa sobietarrek ez zuen beste zehaztasunik eman. Ez

zegoen aholku praktikorik, osasuna babesteko neurriak, erreportaje epikoak bakarrik argitaratzen zituzten. «Txernobyldi, heroien lurraldea». «Erreaktorea garaitua izan da». «Eta hala ere, bizitzak aurrera darrai».

Leherketa gertatu eta lau egunera, sute nuklearra itzaltzeko lanean ari ziren likidatzaileei agindu berezi bat eman zieten: errektorearen teilatuan bandera sobietar bat jarri behar zuten, soldadu gorriak Berlingo Reichstagen 1945ean altxa zutenaren antzera. Erradiazioak bandera desegin zuen egun gutxitan. Eta beste bat jarri zuten bere ordean.

Txernobyldi egoitza publiko bat garbitzeko agindua ere jaso zuten. Hurrengo egunean ezkontza bat ospatuko zen bertan, ezkongaiak eta dozenaka gonbidatu iritsiko ziren autobus batean, kazetariak irudiak hartu eta normaltasunaren adibide bezala erakutsi zezaten.

Normaltasun itxurak egitearen prezioa oso garestia izan zen.

–Krimen baten historia da –esan zuen urte batzuk geroago Vasili Nesterenkok, Bielorrusiako Energia Nuklearreko Institutuko zuzendari ohiak–. Gorbaxovek agintari bielorrusiarrei deitu zien panikorik ez zabaltzeko eskatzeko. Zientzialariok neurriak proposatzen genituen, urtegietan iodoa botatzea, dosimetroak banatu eta lur kutsatuen mapak egitea, ebakuazio ordenatuak antolatzea. Baina Bielorrusiako agintariei ikara handiagoa zieten euren gaineko agintariei erradiazioari baino. Telefono dei baten zain

«Agintariei ez zuten istripuaren lotsa aitortu nahi, ez zituzten sistemaren akatsak agerian utzi nahi, eta erradiazioaren azpian egon ginen, babesik gabe, ez zigutelako inolako berririk eman»

«Katastrofearen ondorioz, jende askok depresioak dauzka, tristura, estresa, nerbioak. Nola neurtu hori. Nola neurtu etsipena: gazteek hemendik ospa egin nahi dute, lurralde tristea da gurea, etorkizunik gabekoa»